

Basisoptie Klassieke talen
1ste graad A-stroom
I-KlTa-a

BRUSSEL

D/2024/13.758/354

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse Regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen verwijzen waar relevant expliciet naar andere leerplannen met het oog op afstemming in de school. Op die manier kunnen leraren over de vakken heen samenwerken en van elkaar leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel wordt voorgesteld. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat wordt gerealiseerd in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit het basisonderwijs, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Ten slotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** beschrijft de samenhang binnen de graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen en – waar relevant – aandachtspunten aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de doelen die in regelgeving vastliggen. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een ‘+’ bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door ‘K’.

De leerplandoelen zijn meestal ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante doelen vanuit regelgeving. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven.

‘Duiding’ bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een wenk ‘extra’ bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen zijn gerelateerd aan doelen vanuit regelgeving.

2 Situering

2.1 Samenhang in de eerste graad

2.1.1 Samenhang met de algemene vorming

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met de leerplannen Nederlands, Engels en Frans en met het Gemeenschappelijk funderend leerplan.

2.1.2 Samenhang met de basisopties

Dit leerplan heeft een sterke samenhang met de basisoptie Moderne talen en wetenschappen.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan voor de basisoptie Klassieke talen is gericht op 4 uur Latijn met initiatie Grieks in het eerste leerjaar van de eerste graad en 5 uur Latijn of 4 uur Latijn/2 uur Grieks in het tweede leerjaar van de eerste graad. Het leerplan biedt ruimte voor de school en de leraar om eigen accenten te leggen.

Het leerplan is bestemd voor de A-stroom van de eerste graad. Het geheel van de basisvorming en de basisopties voor de A-stroom van de eerste graad vind je terug op de [PRO-pagina](#).

3 Pedagogisch-didactische duiding

Dit leerplan is onderverdeeld in twee delen. Het eerste deel bevat de leerplandoelen voor de basisoptie Klassieke talen met de pakketten Latijn en Grieks-Latijn. Het tweede deel bevat bijkomende leerplandoelen voor het pakket Grieks-Latijn.

3.1 Klassieke talen en het vormingsconcept

Het leerplan is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In dit leerplan ligt de nadruk op de talige vorming, maar ook de culturele en de maatschappelijk-historische vorming komen uitgebreid aan bod. Uit die vormingscomponenten zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

De wegwijzers verbeelding, gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid kleuren het leerplan. In de basisoptie Klassieke talen bestuderen leerlingen taal om de structuur van teksten te begrijpen, om communicatievormen te ontdekken en om de realiteit te vatten. Ze leren omgaan met andere talen en taal als cultuurverschijnsel beleven. Zo verbeelden ze een wereld met respect voor ieders eigenheid. Ze krijgen oog voor schoonheid en worden uitgedaagd om taal expressief en creatief te hanteren. De basisoptie Klassieke talen helpt leerlingen ook om een kritische houding aan te nemen ten opzichte van hedendaagse waarden en normen, en om in dialoog met het verleden toekomstgerichte keuzes te maken.

3.2 Krachtlijnen

Latijnse of Griekse teksten lezen en erover reflecteren

De hoofddoelstelling van de vakken Latijn en Grieks is teksten te begrijpen naar vorm en inhoud door ze te ontleden en te interpreteren. Dat kan door de teksten te vertalen, maar vertalen is slechts één van de manieren om tekstbegrip te tonen, naast samenvatten, de hoofdlijnen geven, elementen visualiseren, vertalingen vergelijken ... Het ontstaan van tekstbegrip is een complex en individueel proces dat we in goede banen leiden door leerlingen te trainen in het voorspellen, analyseren en controleren van de leesstrategieën.

De reflectie over de tekst kan gaan over de vorm, over de inhoud en over de culturele context. Het is belangrijk daarbij een brug te slaan tussen de tekst uit het verleden en de jongere van vandaag.

Taal als systeem leren kennen, begrijpen en analyseren

Om tot tekstbegrip te komen zullen leerlingen het Latijnse of Griekse taalsysteem leren analyseren, kennen en toepassen in teksten. Kennis van het taalsysteem ondersteunt op die manier de leesvaardigheid. Taal als systeem komt ook tot uiting bij de doelen die handelen over de transfer naar andere talen.

Het taalgevoel en de leesvaardigheid aanscherpen

De leerlijn leesvaardigheid start in de basisschool. Dit leerplan bouwt daarop verder en is complementair aan de leesvaardigheidsdoelen bij de moderne talen. Anderzijds zijn deze vakken op directe communicatie gericht, terwijl bij de vakken Latijn en Grieks alle doelstellingen over leesvaardigheid gaan. De andere aard van het taalsysteem van de klassieke talen zorgt ervoor dat leesvaardigheid in die vakken wordt aangescherpt en een andere dimensie krijgt: we leren de leerlingen traag, nauwkeurig en onderzoekend lezen.

De leerlingen zullen het verworven tekstbegrip vaak in de eigen taal uitdrukken; ook de zoektocht naar een geslaagde weergave van de finesses van de Latijnse of Griekse brontekst scherpt het taalgevoel aan.

De beeldende kracht van taal en teksten beleven, ervan genieten en er creatief mee omgaan

Beeldende kracht is datgene wat in een tekst de fantasie van de lezer op gang kan brengen. Beeldende kracht kan schuilgaan in het tempo van de tekst, de klanken, het woordgebruik ... In het beleven van die beeldende kracht zit een gradatie: leerlingen leren genoemde tekstelementen herkennen, verwoorden hun interpretatie en genieten ervan. Dat stelt hen ook in staat hun eigen creativiteit te gebruiken om de inhoud van de tekst of hun beleving ervan weer te geven.

Zich kritisch bewust worden van de relatie tussen de oudheid en onze maatschappij en van de verschillen en gelijkenissen tussen klassieke en hedendaagse culturen

De leerlingen begrijpen welke elementen van onze maatschappij hun oorsprong vinden in de oudheid. Het kan daarbij gaan over elementen in de bouwkunst, in de politieke structuren ... maar ook in de taal. Bovendien leren ze hedendaagse culturen te vergelijken met de Grieks-Romeinse oudheid; ze zien gelijkenissen, maar evengoed verschillen: ze leren omgaan met gelijkenis en vervreemding, afstand en nabijheid.

3.3 Opbouw van het leerplan

Het leerplan is als volgt opgebouwd:

Latijn

- Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid
- Leesstrategieën en elementair tekstbegrip
- Tekstreflectie
- Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur
- Initiatie Grieks

Grieks

- Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid
- Leesstrategieën en elementair tekstbegrip
- Tekstreflectie
- Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Beginsituatie

Voor alle leerlingen zijn klassieke talen een nieuw leergebied in de eerste graad van het secundair onderwijs. Toch sluit dit leerplan aan bij ontwikkelvelden van het leerplan [Zin in leren! Zin in leven!](#) van het katholiek basisonderwijs, en in het bijzonder bij leerinhouden die terug te vinden zijn in het ontwikkelveld 'Taalontwikkeling'. Elementen uit taalbeschouwing en strategieën voor leesvaardigheid zullen in het bijzonder verder ontwikkeld worden in deze basisoptie.

3.4.2 Samenhang met de algemene vorming

Om transfer van strategieën, kennis en vaardigheden bij de leerlingen te bevorderen en om de samenwerking tussen taalleraren te stimuleren, kan je linken leggen met de andere taalvakken Nederlands, Engels en Frans. Er zijn ook mogelijkheden tot samenwerking met de leraren Geschiedenis en het Gemeenschappelijk funderend leerplan.

3.4.3 Samenhang met de basisopties

Er is een sterke samenhang met de basisoptie Moderne talen en wetenschappen. Ook daar passen de leerlingen communicatieve vaardigheden toe en zetten ze strategieën in bij het lezen en begrijpen van teksten.

3.5 Aandachtspunten

Om de hoofddoelstelling van de vakken Latijn en Grieks te realiseren is het belangrijk dat de leerlingen van meet af aan veel teksten lezen. De kennis van taal als systeem is noodzakelijk om tot tekstbegrip te komen, maar het is geen einddoel. Dit leerplan bevat om die reden geen apart hoofdstuk 'taalsysteem' los van het lezen van teksten.

Om voldoende ruimte te laten voor het lezen van teksten namen we de grondige studie van bepaalde onderdelen van de morfologie en syntaxis niet op in dit leerplan. Het betreft onderdelen die slechts occasioneel voorkomen in authentieke teksten (bv. de indicatief futurum exactum) of onderdelen die in de tweede graad aan bod kunnen komen (bv. het betrekkelijk voornaamwoord, de bijwoordelijke bijzin en de bepaling van gesteldheid (in het nieuwe leerplan van de tweede en derde graad: dubbelverbonden bepaling). Het is geenszins de bedoeling om die taalelementen systematisch te weren uit de teksten van de eerste graad. Leerlingen kunnen ermee in contact komen met de nodige leeshulp.

Tekstbegrip staat centraal in dit leerplan. Begrijpend lezen is echter niet gelijk aan vertalen. Vertalen is een heel hoge vorm van tekstbegrip. Je kan differentiëren tussen leerlingen en klasgroepen door daarvoor meer of minder aandacht te hebben. Ook het niveau van vertaling dat je verwacht, kan voorwerp vormen van differentiatie. Het vergelijken van bestaande vertalingen met elkaar of met het origineel kan het tekstbegrip ook verdiepen.

Het is belangrijk dat de vakwerkgroep afspraken maakt over de verdeling van de leerinhouden in de eerste graad en over een uniforme leesmethode om te voorspellen, te analyseren en te controleren voor de drie graden. Leraren leren de gekozen methode expliciet aan en bieden de leerlingen voldoende oefenkansen door maximaal in te zetten op activerende werkvormen en opdrachten zelfstandig lezen. De hoeveelheid grammaticale analysevragen tijdens de lectuur wordt het best beperkt tot de plaatsen waar dat noodzakelijk is om tot tekstbegrip te komen. Leesplezier staat centraal.

Voor Latijn en Grieks moeten alle leerplandoelen worden bereikt bij bestudeerde en analoge niet-bestudeerde [teksten](#). De leerplandoelen Initiatie Grieks zijn te bereiken aan het einde van het eerste jaar.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen Latijn

4.1 Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid

Doelen vanuit regelgeving

KT 03	De leerlingen leiden de betekenis van woorden af vanuit woordopbouw en woordverwantschap. (LPD 3, 29)
KT 04	De leerlingen geven de betekenis en aanvullende gegevens (zoals woordsoort) van een basiswoordenschat van frequente woorden. (LPD 2, 32)
KT 05	De leerlingen gebruiken het inzicht in de belangrijkste regels en kenmerken van het Latijn en/of het Grieks als taalsysteem (morfologie en syntaxis) bij de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten. (LPD 1, 4-12, 28, 30, 31, 33-41)

LPD 1 De leerlingen spreken Latijnse woorden uit volgens de algemene regels van de Latijnse uitspraak en met aandacht voor de juiste klemtoon.

Wenk: Je hebt aandacht voor de Ciceroniaanse uitspraak en [prosodie](#). In de lespraktijk is het vooral nodig om de algemeen aanvaarde uitspraakregels te volgen: de correcte uitspraak van letters en het woordaccent. Belangrijk is daarbij dat bij het aanleren van de modellen de juiste klemtoon gehanteerd wordt: aúdio, aúdis, aúdit — maar: audímus, audítis (wél: tégimus, cápimus) — en aúdiunt. De leerlingen nemen de juiste klemtoon over van de leraar, maar moeten de theorie m.b.t. het Latijnse woordaccent niet kunnen expliciteren.

LPD 2 De leerlingen geven de betekenis, de woordsoort en de aanvullende gegevens van ca. 800 frequente woorden.

Wenk: De frequentie is gebaseerd op de auteurs van de tweede en derde graad.

LPD 3 De leerlingen leiden de betekenis van woorden af uit woordverwantschap en woordopbouw:

- in het Latijn: via verwantschap met andere Latijnse woorden;
- in het Latijn: via verwantschap met de moderne talen;
- in moderne talen: via verwantschap met het Latijn.

LPD 4 De leerlingen geven het grondwoord van verbogen en vervoegde woorden die gekend zijn uit het basisvocabularium.

Wenk: De leerlingen herkennen ook de stamtijden en geven het grondwoord.

LPD 5 De leerlingen splitsen verbogen zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden van de drie klassen en geven het model.

★ Naamwoorden van het type:

- avus, rosa, donum, bonus;
- dux, corpus, fortis;
- fructus, res.

Wenk: Het actief reproduceren van de modellen is een zinvolle tussenstap.

LPD 6 De leerlingen bepalen de vorm en geven de betekenis weer van zelfstandige naamwoorden (substantieven), bijvoeglijke naamwoorden (adjectieven), voornaamwoorden en bijwoorden.

★ Bijvoeglijke naamwoorden (adjectieven):

- de stellende trap (positief);
- de vergrotende (comparatief) en de overtreffende trap (superlatief);
 - vormen op -ior/-issimus;
 - vormen op -rimus en -limus;
 - de trappen van bonus, magnus, malus, multi, parvus;
 - relatieve weergave van de vergrotende trap;
 - relatieve en absolute weergave van de overtreffende trap.

★ Voornaamwoorden:

- persoonlijke voornaamwoorden: ego, tu, nos, vos, se;
- bezittelijke voornaamwoorden: meus, tuus, noster, vester, suus;
- aanwijzende voornaamwoorden: hic, iste, ille, is, idem, ipse;
- vragend voornaamwoord: qui(s).

★ Bijwoorden:

- gevormd met het achtervoegsel -e of -(i)ter;
- de vergrotende en de overtreffende trap.

Wenk: Bij woorden die niet uit het basisvocabularium komen, moeten de nodige gegevens voorhanden zijn. Telwoorden kan je via de woordenlijst aanbrengen. Het betrekkelijk voornaamwoord kan in aangeboden teksten voorkomen met de nodige leeshulp.

LPD 7 De leerlingen splitsen werkwoordsvormen van de vijf regelmatige vervoegingen, inclusief deponente werkwoorden, en geven het model.

- ★ Indicatief praesens, imperfectum, futurum simplex, perfectum: actieve en passieve vormen; infinitief praesens: actieve en passieve vormen; imperatief praesens: actieve vormen en in geval van deponente werkwoorden: passieve vormen; participium praesens en perfectum.

Wenk: Het passief van de vijf regelmatige vervoegingen kan dienen als model voor de deponente werkwoorden.

Wenk: Het actief reproduceren van de modellen van de vijf regelmatige vervoegingen is een zinvolle tussenstap.

LPD 8 De leerlingen bepalen de vorm en geven de betekenis weer van regelmatige en onregelmatige werkwoordsvormen, inclusief deponente werkwoorden.

- ★ Onregelmatige werkwoordsvormen: esse, posse, ire, velle, malle, nolle, fieri, ferre.

Wenk: Bij woorden die niet uit het basisvocabularium komen, moeten de nodige gegevens voorhanden zijn.

Wenk: Niet alle onregelmatige werkwoordsvormen komen in alle tijden voor. Je maakt een keuze in functie van je doelpubliek, frequentie en herkenbaarheid.

LPD 9 De leerlingen tonen aan hoe naamwoorden, voornaamwoorden, participia en persoonsvormen congrueren.

- ★ Congruentie van:

- het werkwoordelijk en het naamwoordelijk gezegde in relatie tot het onderwerp;
- het bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, voornaamwoord, participium in relatie tot de kern.

LPD 10 De leerlingen identificeren zinsdelen, ze stellen de functie en rol vast bij het gezegde en geven de betekenis weer.

- ★ Gezegde (het werkwoordelijk en het naamwoordelijk gezegde); onderwerp; lijdend voorwerp; voorwerp (in de genitief, in de datief, inclusief rol bezitter, en in de ablatief, inclusief rol vergelijking); meewerkend voorwerp; bijwoordelijke bepaling (rollen zoals middel, oorzaak, tijd, wijze, richting, plaats, scheiding,

handelende persoon);
aanspreking.

Wenk: De leerlingen moeten een onderscheid kunnen maken tussen (morfologische) vorm, (syntactische) functie en (semantische) rol.

Wenk: De valentiegrammatica (met het onderscheid tussen noodzakelijke en niet-noodzakelijke zinsdelen) is een handig kader om inzicht te krijgen in het taalsysteem.

Wenk: In de valentiegrammatica spreken we van een bwb met de rol voor- of nadeel en een bwb met de rol handelende persoon. Het leerplan Nederlands spreekt echter in die gevallen van meewerkend voorwerp en handelend voorwerp. Het staat de vakgroep Latijn vrij consequent te opteren voor de valentiegrammatica of voor de benamingen die in het leerplan Nederlands voorkomen.

Wenk: De leerlingen lezen ook teksten waarin de functie 'bepaling van gesteldheid' (in het nieuwe leerplan van de tweede en derde graad 'dubbelverbonden bepaling') voorkomt, maar ze dienen de functie niet te herkennen.

LPD 11 De leerlingen identificeren zinsdeelstukken, stellen de functie van de aanvulling(en) bij de kern vast en geven de betekenis weer.

★ Kern:

- bijvoeglijke bepaling als aanvulling bij een kern die een zelfstandig naamwoord is;
- voorwerp als aanvulling bij een kern die een bijvoeglijk naamwoord of een bijwoord is.

Wenk: Een bijvoeglijke bepaling kan de vorm aannemen van

- een bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord of participium;
- een zelfstandig naamwoord in dezelfde naamval als de kern;
- een zelfstandig naamwoord in de genitief.

Wenk: Bij een kern die een bijvoeglijk naamwoord of een bijwoord is, denken we aan

- bv. similis + datief;
- een vergrotende trap (comparatief) + ablatief (rol vergelijking).

De functie bijvoeglijke bepaling behoort niet tot de leerplandoelen van de eerste graad Nederlands.

LPD 12 De leerlingen bepalen de vorm en stellen de functie vast van de 'accusatief + infinitief (infinitiefzin)' en geven de betekenis weer.

4.2 Leesstrategieën en elementair tekstbegrip

Doelen vanuit regelgeving

KT 06	De leerlingen zetten strategieën en hulpmiddelen in ter ondersteuning van de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten. (LPD 13-20, 42-48)
KT 07	De leerlingen tonen aan dat ze een Latijnse en/of Griekse tekst begrijpen. (LPD 21-24, 49, 50)

LPD 13 De leerlingen formuleren verwachtingen naar tekstinhoud op basis van titel, ondertitels, inleiding, afbeeldingen en voorkennis.

LPD 14 De leerlingen identificeren leeseenheden.

Wenk: Bij de lectuur van teksten behoud je de Latijnse woordvolgorde.

LPD 15 De leerlingen formuleren syntactische verwachtingen.

LPD 16 De leerlingen formuleren verwachtingen naar de inhoud van het vervolg op basis van wat gelezen is.

LPD 17 De leerlingen benoemen het verband tussen leeseenheden en zinnen op basis van signaalwoorden en door verwijswoorden te concretiseren.

LPD 18 De leerlingen leiden een in de context passende vertaling van woorden af uit de memoriseerde betekenis(sen).

LPD 19 De leerlingen bewaken hun leesproces en sturen bij waar nodig.

Wenk: Om dit leerplandoel te realiseren kan het nuttig zijn te werken met een stappenplan, een foutenanalyse, een groepswerk met peer-evaluatie ...

LPD 20 De leerlingen maken doeltreffend gebruik van een (digitale) woordenlijst, een grammaticaal referentiekader of andere hulpmiddelen.

LPD 21 De leerlingen tonen aan dat ze de tekst begrijpen.

Wenk: Er zijn verschillende manieren om tekstbegrip te tonen: de hoofdgedachte uit een tekst halen, de tekst parafraseren, elementen uit de tekst visualiseren, een vertaling geven, expressief lezen of uitbeelden ...

Wenk: Bij een vertaling hebben de leerlingen oog voor verschillen tussen de brontaal en de doeltaal en streven ze naar een weergave in Standaardnederlands.

4.3 Tekstreflectie

Doelen vanuit regelgeving

KT 07 De leerlingen tonen aan dat ze een Latijnse en/of Griekse tekst begrijpen. (LPD 21-24, 49, 50)

LPD 22 De leerlingen ontleden de opbouw van een tekst(fragment).

Wenk: Voorbeelden: chronologische opbouw, ontwikkeling van gedachten en gevoelens.

LPD 23 De leerlingen beschrijven afwisseling in de woordvolgorde en verwoorden de functie ervan binnen een tekstfragment.

Wenk: Een voorbeeld van afwisseling in woordvolgorde is de inversie of het hyperbaton. Ook klankenspel en beeldspraak kunnen als stijlelementen aan bod komen. De leerlingen moeten de terminologie niet hanteren.

LPD 24 De leerlingen situeren een fragment in een ruimer tekstgeheel.

4.4 Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur

Doelen vanuit regelgeving

KT 01	De leerlingen lichten aspecten toe van de Romeinse en/of Griekse cultuur, zoals godsdienst, dagelijks leven, politiek, architectuur, kunst, onderscheid tussen burgers en slaven. (LPD 26, 52)
KT 02	De leerlingen vergelijken aspecten van de Romeinse en/of Griekse cultuur met de eigen cultuur. (LPD 26, 52)
KT 08	De leerlingen situeren een tekstinhoud binnen de cultuur- historische Romeinse en/of Griekse context. (LPD 25, 51)

LPD 25 De leerlingen situeren een tekstinhoud binnen de cultuur-historische context.

LPD 26 De leerlingen lichten aspecten toe van de Romeinse cultuur en vergelijken ze met de eigen cultuur.

Wenk: Mogelijke aspecten: Romeinse godsdienst, de verhouding tussen slaven en vrije mensen, mannen en vrouwen, armen en rijken, etniciteit, reizen en transport, ontspanning, architectuur en techniek, omgaan met de levensfasen ...

Wenk: Voor leerlingen kan het ook motiverend zijn om zelf op zoek te gaan naar sporen van de klassieke oudheid in de eigen cultuur.

LPD 27 + De leerlingen verwerken aspecten van de klassieke oudheid op een creatieve manier.

Wenk: Voorbeelden: een kunstwerk, een rollenspel, een folder, een stop-motion, een lied, een maquette, een fotoroman ...

4.5 Initiatie Grieks

Doelen vanuit regelgeving

KT 03	De leerlingen leiden de betekenis van woorden af vanuit woordopbouw en woordverwantschap. (LPD 3, 29)
KT 05	De leerlingen gebruiken het inzicht in de belangrijkste regels en kenmerken van het Latijn en/of het Grieks als taalsysteem (morfologie en syntaxis) bij de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten. (LPD 1, 4-12, 28, 30, 31, 33-41)

LPD 28 De leerlingen lezen en schrijven Griekse woorden.

- ★ Het Griekse alfabet (kleine letters), spiritus asper en lenis en de tweeklanken.

LPD 29 De leerlingen leggen verbanden tussen Griekse woorden en woorden in moderne talen die ervan afgeleid zijn.

5 Leerplandoelen Grieks

5.1 Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid

Doelen vanuit regelgeving

KT 04	De leerlingen geven de betekenis en aanvullende gegevens (zoals woordsoort) van een basiswoordenschat van frequente woorden. (LPD 2, 32)
KT 05	De leerlingen gebruiken het inzicht in de belangrijkste regels en kenmerken van het Latijn en/of het Grieks als taalsysteem (morfologie en syntaxis) bij de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten. (LPD 1, 4-12, 28, 30, 31, 33-41)

LPD 30 De leerlingen lezen en schrijven Griekse woorden.

- ★ Bijkomend bij initiatie Grieks: het Griekse alfabet (hoofdletters), iota subscriptum, Griekse leestekens.

LPD 31 De leerlingen spreken Griekse woorden uit met aandacht voor de plaats van het accent.

LPD 32 De leerlingen geven de betekenis, de woordsoort en de aanvullende gegevens van ca. 250 frequente woorden.

Wenk: De frequentie is gebaseerd op de auteurs van de tweede en derde graad.

LPD 33 De leerlingen leiden de betekenis van woorden af uit woordverwantschap en woordopbouw:

- in het Grieks: via verwantschap met andere Griekse woorden;
- in het Grieks: via verwantschap met de moderne talen;
- in moderne talen: via verwantschap met het Grieks.

LPD 34 De leerlingen geven het grondwoord van verbogen en vervoegde woorden die uit het basisvocabularium gekend zijn.

LPD 35 De leerlingen splitsen verbogen zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden van de eerste en tweede klasse en geven het model.

- ★ Modellen van het type:

- δοῦλος, τιμή, δῶρον, ἀγαθός;
- ῥήτωρ, σῶμα, ἄφρων, ἄνθος, ἀληθής.

Identificeren van afwijkende vormen van μέγας, πολὺς, θύρα, νέος, πόλις, πολίτης

Wenk: Het actief reproduceren van de modellen is een zinvolle tussenstap.

LPD 36 De leerlingen bepalen de **vorm** en geven de **betekenis** weer van lidwoorden, zelfstandige naamwoorden (substantieven), bijvoeglijke naamwoorden (adjectieven) en voornaamwoorden.

★ Voornaamwoorden:

- persoonlijke voornaamwoorden: ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς;
- aanwijzende voornaamwoorden: ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, αὐτός.

Wenk: Bij woorden die niet uit het basisvocabularium komen, moeten de nodige gegevens voorhanden zijn. Telwoorden, bijwoorden en τίς, τις kan je via een woordenlijst aanbrengen.

Wenk: De trappen van vergelijking kunnen voorkomen in teksten als de gepaste leeshulp aanwezig is.

LPD 37 De leerlingen splitsen werkwoordsvormen van het type λύειν, ποιεῖν en de athematische werkwoorden en geven het model.

★ Indicatief en infinitief praesens: actieve en passieve vormen; (het deponent gebruikte) passief participium praesens.

Wenk: Bij het inoefenen van de vervoeging van ποιεῖν kan het nuttig zijn de contractieregels aan te leren.

Wenk: De vakgroep bepaalt het model van de athematische werkwoorden.

Wenk: Het actief reproduceren van λύειν is een zinvolle tussenstap.

LPD 38 De leerlingen bepalen de **vorm** en geven de **betekenis** weer van

- regelmatige werkwoordsvormen van het type λύειν, ποιεῖν en athematische werkwoorden;
- εἶναι;
- passieve vormen met actieve betekenis (deponent).

Wenk: Bij woorden die niet uit het basisvocabularium komen, moeten de nodige gegevens voorhanden zijn.

LPD 39 De leerlingen tonen aan hoe lidwoorden, naamwoorden, voornaamwoorden, participia en persoonsvormen congrueren.

★ Congruentie van:

- de persoonsvorm in relatie tot het onderwerp;

- het naamwoordelijk deel van het gezegde in relatie tot het onderwerp;
- het lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord en participium in relatie tot de kern.

LPD 40 De leerlingen identificeren zinsdelen, stellen de functie en rol ervan vast en geven de betekenis weer.

- ★ Gezegde (het werkwoordelijk en het naamwoordelijk gezegde);
 onderwerp;
 lijdend voorwerp;
 voorwerp (in de genitief en in de datief, inclusief rol bezitter);
 meewerkend voorwerp;
 bijwoordelijke bepaling (rollen zoals middel, oorzaak, tijd, wijze, richting, plaats, scheiding, handelende persoon);
 aanspreking.

Wenk: De leerlingen moeten een onderscheid kunnen maken tussen (morfologische) vorm, (syntactische) functie en (semantische) rol.

Wenk: De valentiegrammatica (met het onderscheid tussen noodzakelijke en niet-noodzakelijke zinsdelen) is een handig kader om inzicht te krijgen in het taalsysteem.

Wenk: In de valentiegrammatica spreken we van een bwb met de rol voor- of nadeel en een bwb met de rol handelende persoon. Het leerplan Nederlands spreekt echter in die gevallen van meewerkend voorwerp en handelend voorwerp. Het staat de vakgroep Grieks vrij consequent te opteren voor de valentiegrammatica of voor de benamingen die in het leerplan Nederlands voorkomen.

LPD 41 De leerlingen identificeren zinsdeelstukken, stellen de functie van de aanvulling(en) bij de kern vast en geven de betekenis weer.

- ★ Kern;

- bijvoeglijke bepaling als aanvulling bij een kern in de vorm van een zelfstandig naamwoord;
- voorwerp als aanvulling bij een kern in de vorm van een bijvoeglijk naamwoord.

Wenk: Een bijvoeglijke bepaling kan de vorm aannemen van:

- een bijvoeglijk naamwoord, voornaamwoord of participium;
- een zelfstandig naamwoord in dezelfde naamval als de kern;
- een zelfstandig naamwoord in de genitief.

Wenk: Bij een kern die een bijvoeglijk naamwoord is, denken we aan:

- bv. ἄξιός + genitief.

De functie bijvoeglijke bepaling behoort niet tot de leerplandoelen van de eerste graad Nederlands.

5.2 Leesstrategieën en elementair tekstbegrip

Doelen vanuit regelgeving

KT 06	De leerlingen zetten strategieën en hulpmiddelen in ter ondersteuning van de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten. (LPD 13-20, 42-48)
KT 07	De leerlingen tonen aan dat ze een Latijnse en/of Griekse tekst begrijpen. (LPD 21-24, 49, 50)

LPD 42 De leerlingen formuleren verwachtingen naar tekstinhoud op basis van titel, subtitels, inleiding, afbeeldingen en voorkennis.

LPD 43 De leerlingen identificeren leeseenheden.

Wenk: Bij de lectuur van teksten behoud je de Griekse woordvolgorde.

LPD 44 De leerlingen formuleren syntactische verwachtingen.

LPD 45 De leerlingen formuleren verwachtingen naar de inhoud van het vervolg op basis van wat gelezen is.

LPD 46 De leerlingen benoemen het verband tussen leeseenheden en zinnen op basis van signaalwoorden en partikels en door verwijswoorden te concretiseren.

LPD 47 De leerlingen leiden een in de context passende vertaling af uit de gememoriseerde betekenis(sen).

LPD 48 De leerlingen bewaken hun leesproces en sturen bij waar nodig.

Wenk: Om dit leerplandoel te realiseren kan het nuttig zijn om te werken met een stappenplan, een foutenanalyse, een groepswerk met peer-evaluatie, een (digitale) woordenlijst, een grammaticaal referentiekader ...

LPD 49 De leerlingen tonen aan dat ze de tekst begrijpen.

Wenk: Er zijn verschillende manieren om tekstbegrip te tonen: de hoofdgedachte uit een tekst halen, de tekst parafraseren, elementen uit de tekst visualiseren, een vertaling geven, expressief lezen of uitbeelden ...

Wenk: Bij een vertaling hebben de leerlingen oog voor verschillen tussen de brontaal en de doeltaal en streven ze naar een weergave in Standaardnederlands.

5.3 Tekstreflectie

Doelen vanuit regelgeving

KT 07	De leerlingen tonen aan dat ze een Latijnse en/of Griekse tekst begrijpen. (LPD 21-24, 49, 50)

LPD 50 De leerlingen ontleden de opbouw van een tekst(fragment).

Wenk: Voorbeelden: chronologische opbouw, ontwikkeling van gedachten en gevoelens.

5.4 Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur

Doelen vanuit regelgeving

KT 01	De leerlingen lichten aspecten toe van de Romeinse en/of Griekse cultuur, zoals godsdienst, dagelijks leven, politiek, architectuur, kunst, onderscheid tussen burgers en slaven. (LPD 26, 52)
KT 02	De leerlingen vergelijken aspecten van de Romeinse en/of Griekse cultuur met de eigen cultuur. (LPD 26, 52)
KT 08	De leerlingen situeren een tekstinhoud binnen de cultuur- historische Romeinse en/of Griekse context. (LPD 25, 51)

LPD 51 De leerlingen situeren de tekstinhoud binnen de cultuur-historische context.

LPD 52 De leerlingen lichten aspecten van de Griekse cultuur toe en vergelijken ze met de eigen cultuur.

Wenk: Mogelijke aspecten: Griekse godsdienst en mythologie, eenheid en verdeeldheid, ontspanning ...

Wenk: Voor leerlingen kan het ook motiverend zijn om zelf op zoek te gaan naar sporen van de Griekse oudheid in de eigen cultuur.

Wenk: Het is aangewezen om leerlingen aspecten van de Griekse oudheid ook op een creatieve manier te laten verwerken.

6 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de in het leerplan gebruikte begrippen. De verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Betekenis

De weergave van een woord die ook rekening houdt met de vorm en past in de context.

Grondwoord

Basisvorm van verbuigbare of vervoegbare woorden. Dit is het woord dat de leerlingen instuderen in de woordenlijst.

Kern

Het syntactisch onmisbare deel van een zinsdeel.

Leeseenheid

Een woord of een groep woorden die op syntactisch en/of semantisch vlak in nauwe relatie staan tot elkaar. De omvang van een leeseenheid die een leerling moet kunnen afbakenen, hangt o.a. af van het niveau van de leerling, van de aard van de tekst, van de gebruikte leesmethode.

Prosodie

Prosodie handelt over het woord- en zinsaccent en geldt zowel voor proza als poëzie.

Rol

De betekenisrelatie tussen een zinsdeel en het gezegde of tussen een zinsdeelstuk en de kern. Er is geen vaste overeenkomst tussen de syntactische functie en de semantische rol.

Signaalwoord

Een signaalwoord geeft aanwijzingen over de denkrelaties en de inhoudelijke structurering van een tekst. Voorbeelden van signaalwoorden zijn: et, sed, etiam, praeterea, deinde, primum/πρῶτον, οὐ μόνον... ἀλλὰ καί, οὐν.

Teksten

Een tekst kan ook een afwisseling van Nederlandse en Latijnse/Griekse zinnen zijn.

Verwijswoord

Een verwijswoord verwijst terug naar een tevoren genoemde entiteit of vooruit naar een entiteit die kort daarna genoemd wordt. Voorbeelden van verwijswoorden zijn: is, hic, ille, iste, ibi, tunc/ αὐτός, ἐκεῖνος, ὅδε.

Vorm

Onder het bepalen van de morfologische vorm verstaan we het determineren van die vorm; dat kan bv. naamval, genus en getal zijn, of de wijs, tijd, vorm, persoon en getal.

Zinsdeelstuk

Deel van een zinsdeel (kern, bijvoeglijke of bijwoordelijke bepaling). Een zinsdeelstuk vervult geen functie op het niveau van de zin, maar op het woordniveau.

Zinsdelen

Woord dat of woordgroep die een syntactische functie in een zin vervult. Een zinsdeel kan ook de vorm van een zin aannemen.

7 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de uitrusting en het didactisch materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met historisch-geografische kaarten en tijdlijnen van de Griekse en Romeinse wereld (analoog of digitaal);

- met de mogelijkheid om (niet-) digitale woordenboeken, naslagwerken en bronnen aangepast aan het niveau van de leerlingen te raadplegen.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

8 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken

Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

9 Concordantie

9.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de doelen vanuit regelgeving voor de basisoptie Klassieke talen (KT) realiseren.

Leerplandoel	Doelen vanuit regelgeving
1	KT 05
2	KT 04
3	KT 03
4	KT 05
5	KT 05
6	KT 05
7	KT 05
8	KT 05
9	KT 05
10	KT 05
11	KT 05
12	KT 05
13	KT 06
14	KT 06
15	KT 06

16	KT 06
17	KT 06
18	KT 06
19	KT 06
20	KT 06
21	KT 07
22	KT 07
23	KT 07
24	KT 07
25	KT 08
26	KT 01, KT 02
27+	-
28	KT 05
29	KT 03
30	KT 05
31	KT 05
32	KT 04
33	KT 05
34	KT 05
35	KT 05
36	KT 05
37	KT 05
38	KT 05
39	KT 05
40	KT 05
41	KT 05

42	KT 06
43	KT 06
44	KT 06
45	KT 06
46	KT 06
47	KT 06
48	KT 06
49	KT 07
50	KT 07
51	KT 08
52	KT 01, KT 02

9.2 Doelen vanuit regelgeving

KT 01	De leerlingen lichten aspecten toe van de Romeinse en/of Griekse cultuur, zoals godsdienst, dagelijks leven, politiek, architectuur, kunst, onderscheid tussen burgers en slaven.
KT 02	De leerlingen vergelijken aspecten van de Romeinse en/of Griekse cultuur met de eigen cultuur.
KT 03	De leerlingen leiden de betekenis van woorden af vanuit woordopbouw en woordverwantschap.
KT 04	De leerlingen geven de betekenis en aanvullende gegevens (zoals woordsoort) van een basiswoordenschat van frequente woorden.
KT 05	De leerlingen gebruiken het inzicht in de belangrijkste regels en kenmerken van het Latijn en/of het Grieks als taalsysteem (morfologie en syntaxis) bij de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten.
KT 06	De leerlingen zetten strategieën en hulpmiddelen in ter ondersteuning van de lectuur van Latijnse en/of Griekse teksten.
KT 07	De leerlingen tonen aan dat ze een Latijnse en/of Griekse tekst begrijpen.
KT 08	De leerlingen situeren een tekstinhoud binnen de cultuur-historische Romeinse en/of Griekse context.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	6
2	Situering	6
2.1	Samenhang in de eerste graad	6
2.1.1	Samenhang met de algemene vorming	6
2.1.2	Samenhang met de basisopties	6
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Klassieke talen en het vormingsconcept.....	7
3.2	Krachtlijnen	7
3.3	Opbouw van het leerplan	8
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Beginsituatie	9
3.4.2	Samenhang met de algemene vorming	9
3.4.3	Samenhang met de basisopties	9
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen Latijn.....	10
4.1	Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid	10
4.2	Leesstrategieën en elementair tekstbegrip	13
4.3	Tekstreflectie.....	14
4.4	Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur	15
4.5	Initiatie Grieks	15
5	Leerplandoelen Grieks	16
5.1	Taalsysteem ter ondersteuning van leesvaardigheid	16
5.2	Leesstrategieën en elementair tekstbegrip	19
5.3	Tekstreflectie.....	19
5.4	Cultuurreflectie als uitdieping van lectuur	20

6	Lexicon	20
7	Basisuitrusting	21
8	Glossarium.....	22
9	Concordantie	23
9.1	Concordantietabel	23
9.2	Doelen vanuit regelgeving	25